

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 3. prosinca 2019.

Analiza presude

Ulemek protiv Hrvatske br.
zahtjeva 21613/16

**povređa čl. 3. Konvencije – zabrana mučenja nema povrede članka 13. Konvencije –
pravo na djelotvoran pravni lijek**

***Pravni lijekovi za neodgovarajuće uvjete smještaja u zatvorima predstavljaju djelotvorno
pravno sredstvo***

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), u vijeću od 7 sudaca, 31. listopada 2019. presudio je da Republika Hrvatska ima učinkovito pravno sredstvo za neodgovarajuće zatvorske uvjete. Ujedno je utvrdio da je podnositelj zahtjeva za vrijeme izdržavanja kazne u zatvoru u Zagrebu (27 dana) bio smješten u takvim uvjetima koji predstavljaju ponižavajuće postupanje, dok to nije bio slučaj u Kaznionici u Glini (478 dana).

Podnositelj zahtjeva kaznu zatvora je izdržavao u Zatvoru u Zagrebu, a zatim u Kaznionici u Glini. U Zatvoru u Zagrebu ćeliju površine 21.10 m² dijelio je s još osmero zatvorenika, te je imao pravo na samo jedan sat šetnje dnevno. Za vrijeme boravka u ovom Zatvoru, podnositelj nije podnio prigovor zatvorskim vlastima, ali je taj preventivni pravni lijek iskoristio za vrijeme boravka u Kaznionici u Glini. Naime, podnositelj je upraviteljici Kaznionice podnio pisani prigovor u kojem je istaknuo pretrpanost zatvora, lošu organizaciju aktivnosti, nemogućnost ostvarivanja dodatnih pogodnosti, predugo čekanje na stomatološku pomoć, nedostatak higijenskih potrepština, zlostavljanje od strane drugih zatvorenika i držanje u izolaciji. Upraviteljica, sudac izvršenja i Županijski sud u Sisku odbili su njegov prigovor. Nakon puštanja na slobodu podnositelj je pokrenuo postupak za naknadu štete zbog neadekvatnih uvjeta u oba zatvora, međutim njegov tužbeni zahtjev je odbijen. Ustavni sud je odbio podnositeljevu ustavnu tužbu.

Članak 13. Konvencije

Razmatrajući učinkovitost preventivnih i kompenzacijskih pravnih lijekova Europski sud je naveo da je preventivni pravni lijek onaj koji podnositelji zahtjeva podnose domaćim tijelima dok se nalaze u navodno neodgovarajućim uvjetima u zatvoru, dok je kompenzacijski pravni lijek onaj koji im daje mogućnost dobivanja naknade zbog posljedica boravka u takvim uvjetima. Ti pravni lijekovi u pravilu trebaju biti komplementarni.

Naime, prije podnošenja zahtjeva zbog navodno neodgovarajućih uvjeta u zatvoru Europskim sudu za ljudska prava, od podnositelja se traži da pravilno iskoristi dostupan i učinkovit preventivni pravni lijek, a potom i odgovarajući kompenzacijski pravni lijek. Kada u domaćem pravu ne postoji preventivni pravni lijek, kompenzacijski lijek kao što je građanska tužba za naknadu štete, u načelu se smatra djelotvornim pravnim lijekom koji može pružiti pravednu naknadu zbog povrede članka 3. Konvencije.

Hrvatski pravni sustav predviđa i preventivne i kompenzacijske pravne lijekove. Preventivni lijek je prigovor koji zatvorenici mogu uputiti izravno zatvorskoj upravi i/ili sucu izvršenja, dok je kompenzacijski pravni lijek tužba za naknadu štete. U slučaju nepovoljnog ishoda preventivnog i/ili kompenzacijskog lijeka, podnositelj zahtjeva može podnijeti ustavnu tužbu.

Nadalje, Europski sud je naveo da prigovor sucu izvršenja, a potom ustavna tužba predstavljaju učinkovito pravno sredstvo za prigovore koji se odnose na neodgovarajuće uvjete u zatvoru (vidi [Štitić protiv Hrvatske](#)). Štoviše, Europski sud nikada nije smatrao da uvjeti zatvora u Republici Hrvatskoj predstavljaju strukturni problem u smislu članka 3. Konvencije zbog kojeg bi korištenje dostupnih pravnih lijekova bilo uzaludno (vidi [Muršić protiv Hrvatske](#)).

Kompenzacijski pravni lijek djelotvoran je u kombinaciji s iskorištenim preventivnim lijekom. Dakle, prije podnošenja zahtjeva Europskom sudu, podnositelji su dužni iskoristiti raspoloživi preventivni lijek, a u slučaju nepovoljnog ishoda podnijeti ustavnu tužbu Ustavnom sudu. U protivnom njihov zahtjev će biti odbačen zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

Prema praksi Ustavnog suda, podnositelji nisu bili dužni upotrijebiti preventivni pravni lijek kako bi formalno mogli podnijeti tužbu za naknadu štete. Tamo gdje su podnijeli ustavne tužbe nakon odbijanja tužbi za naknadu štete, Ustavni sud je postupao na dva načina. U nekim se predmetima ograničio na ispitivanje postupovne obveze građanskih sudova da rasvijetle okolnosti uvjeta zatvora bivšeg zatvorenika, dok je u drugim predmetima sam ispitao (ne)primjerenost zatvorskih uvjeta. Dakle, Ustavni sud je, neovisno o tome je li ispitivao materijalne ili samo postupovne aspekte ustavne tužbe, preispitivao predmet u odnosu na utvrđenja građanskih sudova.

S obzirom na gornja razmatranja Europski sud je prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 13. Konvencije odbacio kao očigledno neosnovan.

Članak 3. Konvencije

Opća načela o uvjetima zatvora izložena su u presudi [Muršić protiv Hrvatske](#).

Podnositelj zahtjeva je boravio u Zatvoru u Zagrebu otprilike u istom razdoblju kao i podnositelj u predmetu [Longin protiv Hrvatske](#) u kojem je utvrđena povreda članka 3. Konvencije zbog neodgovarajućih uvjeta. Stoga je i u ovom predmetu Europski sud utvrdio da su, zbog nedovoljne površine osobnog prostora, uvjeti smještaja bili takvi da su predstavljali ponižavajuće postupanje protivno članku 3. Konvencije.

S druge strane, za vrijeme izdržavanja kazne zatvora u Kaznionici u Glini, podnositelj je većinu dana imao mogućnost kretanja izvan ćelije, redovno je dobivao higijenske potrepštine, dopušteno mu je primiti vanjske pošiljke te je sudjelovao u raznim aktivnostima izvan ćelije. Europski odbor za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kazne i pučki pravobranitelj dali su pozitivno mišljenje o uvjetima smještaja u ovoj Kaznionici. Štoviše pučki pravobranitelj ju je naveo kao dobar primjer ulaganja u zatvorski sustav.

Slijedom navedenog, u odnosu na uvjete smještaja u Kaznionici u Glini, Europski sud je utvrdio da isti nisu uzrokovali nevolje ili teškoće veće od neizbježne razine patnje koja je svojstvena zatvoru, te da je podnositelj imao odgovarajuću medicinsku skrb. Stoga nije bio povrede članka 3. Konvencije.

Za utvrđenu povredu Europski sud je podnositelju zahtjeva dosudio pravednu naknadu u iznosu od 1.000,00 eura, te 2.890,00 eura na ime troškova i izdataka.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2019. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava